

UZASADNIENIE

Zaskarżonym wyrokiem z dnia 30 stycznia 2018 roku w sprawie o sygn. akt II C 447/15 z powództwa S. A. przeciwko pozwanemu P. W., z udziałem interwenienta ubocznego Spółdzielni Rolniczo- (...) w Ł. o przywrócenie posiadania, Sąd Rejonowy w Łowiczu:

1. Przywrócił powodowi S. A. posiadanie nieruchomości rolnej położonej w obrębie (...) - B., jednostka ewidencyjna (...)_2 N., powiat (...), oznaczonej numerem ewidencyjnym (...), numerem ewidencyjnym (...) oraz pasa gruntu o szerokości około 2 metrów działki oznaczonej w rejestrze gruntów numerem (...) sąsiadującego po całej długości w/w działki bezpośrednio z działką oznaczoną w rejestrze gruntów numerem ewidencyjnym (...) w ten sposób, że nakazuje pozwanemu P. W. wydanie wskazanych w/w nieruchomości powodowi S. A.,

2. zasądził od pozwanego P. W. na rzecz Skarbu Państwa- Sądu Rejonowego w Łowiczu kwotę 340 (trzysta czterdzieści) zł tytułem zwrotu kosztów tymczasowo poniesionych ze Skarbu Państwa- Sądu Rejonowego w Łowiczu.

Apelację od powyższego wyroku złożył interwenient uboczny Spółdzielnia Rolniczo- (...) w Ł. w likwidacji, zaskarżając orzeczenie w całości. Rozstrzygnięciu Sądu Rejonowego skarżący zarzucił naruszenie przepisów postępowania, mające wpływ na wynik sprawy, a to:

1) art. 233 § 1 k.p.c. w zw. z art. 278 § 1 k.p.c. poprzez dowolną, a nie swobodną ocenę zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego, poprzez przydanie przez Sąd I- instancji waloru wiarygodności i rzeczowości szkicowi sporządzonemu przez powoda i załączonemu do pisma z dnia 9 stycznia 2017 r. i oparcie przez Sąd dokonywanych ustaleń w zakresie ostatniego stanu posiadania na tymże szkicu, w sytuacji w której szkic ten został sporządzony przez powoda osobiście, nie stanowi dokumentacji geodezyjnej odzwierciedlającej faktycznego rozmieszczenia działek geodezyjnych i ich granic na gruncie i nie może stanowić podstawy ustaleń faktycznych Sądu w sprawie o przywrócenie posiadania nieruchomości gruntowych;

2) art. 233 § 1 k.p.c. w zw. z art. 478 k.p.c. poprzez dowolną, a nie swobodną ocenę zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego, skutkującą nieuzasadnionym ustaleniem przez Sąd I-instancji, iż powód udowodnił istnienie przesłanki przywrócenia posiadania nieruchomości gruntowych będących przedmiotem niniejszego postępowania, w sytuacji w której regulacja art. 478 k.p.c. wymaga dla przywrócenia posiadania ustalenia przez Sąd ostatniego stanu posiadania, a całokształt środków dowodowych przeprowadzonych w postępowaniu dowodowym przed Sądem I - instancji skupia się wyłącznie na przesłance faktu naruszenia posiadania, z pominięciem zakresu tegoż posiadania;

3) art. 321 § 1 k.p.c. poprzez wyrokowanie przez Sąd I-instancji co do przedmiotu, który nie był objęty żądaniem pozwu, ponad wskazane przez powoda żądanie, gdyż powód w piśmie z dnia 8 czerwca 2016 r., zgodnie z zobowiązaniem Sądu sprecyzował powództwo w niniejszej sprawie, żądając ostatecznie przywrócenia posiadania działki (...), pasa gruntu działki (...) o szerokości 2 m na długości działki (...) oraz działki (...), natomiast żądanie pozwu nie obejmowało sposobu przywrócenia posiadania, a Sąd I-instancji ponad tak zgłoszone żądanie zawarł w sentencji zaskarżonego wyroku również rozstrzygnięcie o sposobie przywrócenia tegoż posiadania poprzez nakazanie pozwanemu wydanie tych nieruchomości powodowi, w sytuacji w której zgodnie z art. 187 § 1 k.p.c. powód w pozwie powinien dokładnie określić żądanie oraz przytoczyć okoliczności faktyczne je uzasadniające, czym Sąd jest związany na podstawie art. 321 § 1 k.p.c.;

4) art. 207 § 6 k.p.c. w zw. z art. 3 k.p.c. i art. 232 k.p.c. zd. pierwsze oraz art. 225 KPC poprzez otwarcie w dniu 22 grudnia 2016 r. zamkniętej rozprawy na nowo z urzędu i zobowiązanie powoda do zgłoszenia twierdzeń o faktach i dowodów z dokumentów jak w treści zobowiązania z dnia 22 grudnia 2016 roku (pkt 6 postanowienia Sądu), w sytuacji której powód mógł zgłosić te dowody na wcześniejszym etapie postępowania, nie wykazał on braku swojej winy oraz istnienia jakichkolwiek wyjątkowych okoliczności, które mogłyby skutkować uwzględnieniem

spóźnionych twierdzeń i dowodów, w sytuacji w której niewątpliwie otwarcie z urzędu rozprawy zamkniętej na nowo skutkowało zwłoką w rozpoznaniu niniejszej sprawy, natomiast w zakresie naruszenia art. 3 k.p.c. i art. 232 zd. pierwsze k.p.c., działanie Sądu z urzędu podważyło obowiązek procesowy stron postępowania cywilnego w zakresie wskazywania dowodów dla stwierdzenia faktów, z których strony wywodzą skutki prawne, natomiast Sąd I-instancji przy wydawaniu zaskarżonego wyroku uwzględnił rzeczoną dokumentację złożoną przez pozwanego;

Skarżący zarzucił również naruszenie prawa materialnego, a to:

1) art. 6 ustawy z dnia 23 kwietnia 1964 r. Kodeks Cywilny (Dz. U. z 2014 r., poz. 121 z późn. zm. - dalej (...)) poprzez jego niewłaściwe zastosowanie i bezzasadne obciążenie strony pozwanej ciężarem dowodu w zakresie ustalenia ostatecznego stanu posiadania nieruchomości gruntowych przez powoda oraz w zakresie wykazywania przez pozwanego wątpliwości co do tego posiadania, w sytuacji w której to powód jako osoba, która z faktu naruszenia posiadania wywodzi skutki prawne, winien udowodnić ostateczny stan posiadania bez jakichkolwiek wątpliwości w tym zakresie, a mając na względzie treść opinii biegłego z zakresu rolnictwa M. W., zakres naruszenia posiadania nie został w sposób precyzyjny ustalony (użycie sformułowania „około 2 m”), a nadto biegły wskazał na rozprawie w dniu 8 grudnia 2016 r., iż nie jest w stanie dokładnie określić granic naruszenia posiadania, gdyż niezbędny w tym zakresie byłby dowód z opinii biegłego geodety;

2) art. 344 § 1 KC poprzez jego niewłaściwe zastosowanie i bezpodstawne przyjęcie przez Sąd I-instancji, iż w niniejszej sprawie zaistniały przesłanki do uwzględnienia roszczenia powoda o przywrócenie posiadania, w sytuacji w której nie wykazano w toku postępowania ostatecznego stanu posiadania przez powoda nieruchomości objętych żądaniem pozwu.

Jednocześnie powód wniósł o:

1. zmianę zaskarżonego wyroku w całości poprzez oddalenie powództwa w całości;
2. zasądzenie od powoda na rzecz interwenienta ubocznego Spółdzielni Rolniczo (...) w Ł. w likwidacji kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego, za obie instancje, według norm przepisanych;
3. na podstawie art. 380 k.p.c. wnoszę o rozpoznanie przez Sąd II-instancji niezaskarżalnego postanowienia Sądu I-instancji wydanego w dniu 22 grudnia 2016 r. o otwarciu zamkniętej rozprawy na nowo (punkt 1), zobowiązaniu powoda do jednoznacznego i dokładnego określenia położenia spornego pasa gruntu oraz załączenia dokumentacji geodezyjnej pod rygorem niekorzystnych skutków procesowych (punkt 6). a także załączenia akt sprawy I Ns 634/15 prowadzonej przez Sąd Rejonowy w Łowiczu (punkt 7), gdyż postanowienie to nie podlega zaskarżeniu, a miało istotny wpływ na rozstrzygnięcie sprawy.

Sąd Okręgowy dodatkowo ustalił:

Postanowieniem z dnia 27 listopada 2019 r. Sąd Okręgowy w Łodzi, w związku z postępowaniem apelacyjnym ustanowił kuratora procesowego dla skarżącej Spółdzielni Rolniczo – (...) w Ł. w likwidacji.

/kopia ogłoszenia – k. 336v, pismo k. 337 akt/

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Apelacja okazała się uzasadniona jedynie w niewielkim zakresie.

W pierwszej kolejności wskazać należy, że sprawa dotyczyła zagadnienia naruszenia posiadania. Jak słusznie wskazał Sąd Rejonowy przedmiotem postępowania o naruszenie posiadania nie jest ogół spraw, które zaistniały pomiędzy stronami postępowania. Tym samym poza zakresem rozpoznania pozostawał w zasadzie stan właścicielski spornych działek. Jak wynika bowiem z art. 478 k.p.c.: „w sprawach o naruszenie posiadania sąd bada jedynie ostateczny stan posiadania i fakt naruszenia, nie rozpoznając samego prawa ani dobrej wiary pozwanego”.

Sąd Okręgowy podziela i przyjmuje za własne poczynione przez Sąd pierwszej instancji ustalenia faktyczne. Według Sądu Okręgowego ze zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego Sąd Rejonowy wyprowadził wnioski logiczne, poprawne i zgodnie z doświadczeniem życiowym.

Odnosząc się w pierwszej kolejności do zarzutów naruszenia prawa procesowego, wskazać należy, że zgodnie z art. 233 § 1 k.p.c. sąd ocenia wiarygodność i moc dowodów według własnego przekonania, na podstawie wszechstronnego rozważenia zebranego materiału. Zdaniem Sądu Okręgowego, ocena materiału obwodowego przeprowadzona przez Sąd I instancji nie narusza granic swobodnej oceny dowodów, wyznaczonej dyspozycją art. 233 § 1 k.p.c. Nie jest sprzeczna z zasadami logicznego rozumowania, czy doświadczenia życiowego i mieści się w ramach swobody sądu (por. też Sąd Najwyższy w orzeczeniu z dnia 6 listopada 1998 r., sygn. III CKN 4/98, publ. LEX nr 322031). Wbrew twierdzeniom apelującego Sąd Rejonowy dokonał prawidłowych ustaleń faktycznych w oparciu o cały zgromadzony materiał dowodowy wskazując, że powód S. A. był posiadaczem działek o nr (...). 979/7 oraz pasa działki (...) o szerokości 2 m biegnącego wzdłuż całej działki nr (...). Swoje przekonanie, Sąd Rejonowy słusznie oparł o całokształt dowodów przeprowadzonych w toku procesu. Dowody te, pochodzące zarówno ze źródeł osobowych, jak również rzeczowych środków dowodowych, prowadzić muszą do wniosku, iż żądanie strony powodowej, było usprawiedliwione.

Sąd Rejonowy oparł się przede wszystkim na opinii biegłego z zakresu rolnictwa M. W.. Biegły po udziale w oględzinach przedmiotowych nieruchomości, nie miał wątpliwości, iż doszło do naruszenia posiadania w okolicznościach podanych przez powoda. Biegły wnioski opinii podstawowej w całości podtrzymał w opinii ustnej uzupełniającej wydanej na rozprawie w dniu 8 grudnia 2016 r. Podkreślić należy, że opinia uzupełniająca nie była kwestionowana przez stronę pozwaną oraz interwenienta ubocznego, a pełnomocnicy stron nie wnosili o przeprowadzenie innych dowodów w sprawie. Z opinii tej wynika jasno, że naruszono posiadanie na całej działce nr (...), całej działce (...) wraz z pasem gruntu o szerokości 2 m z działki nr (...) – przy czym biegły zaznaczył, iż mogły być niewielkie odchylenia od tej wartości na niekorzyść powoda, wynikające z niemożliwości wykonania dokładnych pomiarów. Fakt, że powód od wielu lat był użytkownikiem działki (...) potwierdzili w swoich zeznaniach świadkowie oraz dokumenty z (...).

Bezsporne w sprawie było, że pozwany przez wynajętego pracownika dokonał zaorania gruntów pomiędzy 2 a 7 listopada 2015 r. Pozostałości po siewie żyta przez powoda znajdowały się w czerwcu 2016 r. na działce (...), jak również widoczne były odrosty traw szlachetnych na działce (...). Okoliczności te świadczą, że jesienią 2015 r. powód uprawiał ww. działki. Ponadto o odoraniu pasa gruntu o szerokości 2 metrów z działki (...) na całej długości działki (...) świadczy fakt, że droga wiodąca do zabudowań działki leśnej nie pokrywała się na odcinku działki (...) o tę szerokość.

Trafnie za w pełni wiarygodne Sąd Rejonowy uznał zeznania świadków A. C., K. K. oraz J. S., którzy potwierdzili, że na działce pozwanego nr (...) naprzemiennie siana była saladera i zboże, zaś na działce (...) trawy. Grunty były tak w ten sposób zagospodarowane w listopadzie 2015 roku.

Mając na uwadze powyższe za niezasadne należało uznać zarzuty naruszenia art. 233 § 1 k.p.c. w zw. z art. 278 § 1 k.p.c. oraz art. 233 § 1 k.p.c. w zw. z art. 478 k.p.c. Specyfika spraw o naruszenie posiadania – z uwagi na postulat szybkości tego postępowania - polega na tym, że ochrona posesoryjna nie tylko jest oderwana od stanu prawnego nieruchomości, przebiegu jej prawnej granicy, ale i żądanie pozwu z reguły nie musi dotyczyć działki o określonym numerze ewidencyjnym, granicach i powierzchni, tylko obejmować określony obszar gruntu możliwy do identyfikacji bez potrzeby odwołania się do opinii biegłego geodety (przez nawiązanie do stałych elementów zagospodarowania terenu, takich jak budynek, ogrodzenie, słup, itp.). Nie wyklucza to oczywiście możliwości określenia żądania pozwu, a następnie orzeczenia sądu, w odwołaniu się do określonej działki ewidencyjnej, ale wówczas do rozpoznania tak ukształtowanego przedmiotu sporu niezbędne jest jednoznacznie ustalenie jakie są granice przestrzenne nieruchomości o wskazanym numerze i ustalenie czy rzeczywiście naruszenie posiadania obejmuje tak zidentyfikowaną działkę, a jeśli tak, to czy dokładnie w jej „pełnych” granicach, czy jedynie w części. Konsekwencją tego jest również to, że i wykonanie przymusowe wyroku przywracającego posiadanie określonej działki ewidencyjnej powinno się odbywać z udziałem geodety, bo tylko w ten sposób da się dokładnie zidentyfikować obszar gruntu mający być przedmiotem wydania. W sprawie niniejszej Sąd Rejonowy prawidłowo zidentyfikował sporny

obszar gruntu na podstawie dowodów przedstawionych przez powoda, przy czym szkic sytuacyjny okazał się tutaj dowodem wystarczającym i korespondującym z pozostałym materiałem dowodowym, w szczególności wydaną w sprawie opinią biegłego, zeznaniami świadków, czy dowodami z innych dokumentów.

Nie można się również zgodzić z zarzutem naruszenia art. 321 § 1 k.p.c. Powództwo o ochronę posiadania oczywiście musi określać sposób jego przywrócenia (zakazu zakłócania). Należy mieć na względzie, że żądanie ochrony posiadania nie może być określone ogólnikowo i powinno uwzględniać możliwość wykonania ewentualnego wyroku uwzględniającego powództwo. Wynika to z faktu, że treść wyroku uwzględniającego powództwo o naruszenie posiadania zdeterminowana jest przede wszystkim sposobem posiadania, rodzajem naruszenia (pozbawienie, zakłócenie) oraz czynnościami, jakie należy podjąć, aby usunąć stan naruszenia. Przywrócenie posiadania musi w szczególności odpowiadać takiemu władztwu nad rzeczą, jakie powód wykonywał, zanim naruszono jego posiadanie. Także wyrok w sprawie o naruszenie posiadania powinien uwzględniać charakter naruszenia posiadania. W przypadku pozbawienia władztwa sąd powinien nakazać przywrócenie posiadania określonej rzeczy bądź jej części przez wskazanie konkretnych czynności, których wykonanie ma do tego doprowadzić, przy uwzględnieniu, że ochrona posesoryjna ma zapewnić przywrócenie możliwości posiadania, a nie przywrócenie stanu zgodnego z prawem (zob. np. uchwała składu siedmiu sędziów SN z dnia 20 września 1988 r., III CZP 37/88, OSNCP 1989, nr 3, poz. 40, oraz wyrok SN z dnia 24 stycznia 1985 r., III CRN 297/84, LEX nr 8672, M. Manowska (red.) Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz. Tom I, WK 2015, komentarz do art. 478 k.p.c.). Sąd Rejonowy nie naruszył zatem zasady wyrażonej w art. 321 § 1 k.p.c., bowiem powód wystarczająco dokładnie określił żądanie oraz przytoczył okoliczności faktyczne je uzasadniające, a zawarcie w pkt. I sentencji wyroku nakazu wydania spornych nieruchomości powodowi, wynikało z charakteru naruszenia posiadania i było konieczne w celu zapewnienia przywrócenia możliwości posiadania spornego gruntu powodowi.

Sąd Okręgowy nie dopatrył się również naruszenia art. 232 zd. 2 k.p.c. Pamiętać trzeba, że powód działał bez profesjonalnego pełnomocnika co z jednej strony skutkowało niezbornością jego wniosków a z drugiej koniecznością działań sądu do ustalenia dokładnego zakresu żądania. Powód samodzielnie wniósł o przeprowadzenie oględzin spornych gruntów przez Sąd. Jedyną czynnością dowodową podjętą z urzędu przez Sąd Rejonowy było dopuszczenie dowodu z opinii biegłego z zakresu rolnictwa, z uwagi na okoliczność, iż Sąd nie posiada wiedzy specjalnej aby podczas oględzin móc stwierdzić jakie gatunki roślin były uprawiane na spornych gruntach oraz kiedy zostały wysiane. Słusznie wskazał Sąd Rejonowy, iż rolą Sądu zgodnie z art. 212 k.p.c., podczas informacyjnego przesłuchania stron, jest ustalenie okoliczności spornych, a sąd na rozprawie przez zadawanie pytań stronom dąży do tego, aby strony przytoczyły lub uzupełniły twierdzenia lub dowody na ich poparcie oraz udzieliły wyjaśnień koniecznych dla zgodnego z prawdą ustalenia podstawy faktycznej dochodzonych przez nie praw lub roszczeń. W świetle złożonych przez powoda wyjaśnień informacyjnych dotyczących zaboru przez pozwanego innych działek (...) i złożonym przez powoda wnioskiem o przywrócenie posiadania wszystkich działek, oraz mając na uwadze, że w pozwie powód wniósł o przywrócenie jedynie części działki (...) Sąd Rejonowy słusznie uznał, że konieczne stało się doprecyzowanie przez powoda wniesionego powództwa i w tym zakresie pouczył go o konieczności wniesienia pisma procesowego.

W konsekwencji niezasadności zarzutów dotyczących błędnej oceny dowodów również za niezasadne należało uznać zarzuty naruszenia prawa materialnego, tj. art. 344 k.p.c. oraz art. 6 k.p.c. Powód bowiem ponad wszelką wątpliwość wykazał zarówno jaki był ostatni stan posiadania spornych gruntów, jak i fakt jego naruszenia. Wyrażonej w art. 6 k.p.c. reguły rozkładu ciężaru dowodu nie można rozumieć w ten sposób, że zawsze, bez względu na okoliczność sprawy, obowiązek dowodzenia wszelkich faktów o zasadniczym dla rozstrzygnięcia sporu znaczeniu spoczywa na stronie powodowej. Jeżeli powód wykazał wystąpienie faktów przemawiających za słusnością dochodzonych pretensji, wówczas to pozwanego obarcza ciężar udowodnienia ekscypcji i okoliczności uzasadniających jego zdaniem oddalenie powództwa (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 9 sierpnia 2011 r., sygn. akt I BP 3/11). Tymczasem pozwany i interwenient uboczny w trakcie przedmiotowego postępowania ograniczyli się jedynie do zarzucenia powodowi, że nie udowodnił swego roszczenia. Twierdzenie to jednak okazało się gołosłowne. Skarżący ograniczył się jedynie do zarzucenia niedostatecznego wykazania przez powoda obszaru spornego gruntu poprzez przedstawienie szkicu sytuacyjnego sporządzonego przez powoda zamiast mapy sporządzonej przez geodetę, w sytuacji gdy przy

uwzględnieniu charakteru sprawy oraz ogółu zebranego materiału dowodowego, w szczególności opinii biegłego z zakresu rolnictwa mapa taka nie była konieczna. Przyjąć należało zatem, iż powód uczynił zadość obowiązkowi wynikającemu z przepisów art. 6 k.c.

Mając na uwadze powyższą argumentację oraz uwzględniając zarzuty podniesione przez skarżącego w apelacji, Sąd Okręgowy na podstawie art. 386 § 1 k.p.c. zmienił zaskarżony wyrok w zakresie punktu pierwszego. Sąd Okręgowy dokonał zmiany zaskarżonego orzeczenia, uznając, iż w szczególności z ustnej opinii biegłego sądowego z zakresu rolnictwa, złożonej na rozprawie w dniu 8 grudnia 2016 roku wynika, że na działce nr (...) pozwany naruszył posiadanie pasa gruntu o szerokości 2 metrów wzdłuż działki oznaczonej w rejestrze gruntów numerem 979/2. Chociaż sam biegły posługiwał się określeniem „około” to jednak jasno wskazywał, że 2 metry jest w tym przypadku określeniem precyzyjnym, oznacza szerokość bardzo zbliżoną do dokładnie wymierzonych 2 metrów, z możliwymi nieznacznymi odchyleniami na niekorzyść powoda. Bardziej precyzyjne wymagałoby wykonania pomiarów geodezyjnych które w okolicznościach niniejszej sprawy należało uznać za zbędne. Orzec zatem należało, że pozwany zobowiązany jest zatem do wydania powodowi pasa gruntu działki nr (...) o szerokości 2 metrów wzdłuż działki oznaczonej w rejestrze gruntów numerem 979/2.

W pozostałym zakresie apelacja okazała się bezzasadna, czemu Sąd dał wyraz w punkcie II wyroku..

W oparciu o § 1 ust. 3 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 9 marca 2018 r. w sprawie określenia wysokości wynagrodzenia i zwrotu wydatków poniesionych przez kuratorów ustanowionych dla strony w sprawie cywilnej (Dz. U. z 2018 r., poz. 536) w związku z § 10 ust. 1 pkt. 1 i § 5 pkt. 4 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie (Dz. U. z 2015 r., poz. 1800 ze zm.) ustalono i przyznano ze Skarbu Państwa – Sądu Okręgowego w Łodzi wynagrodzenie w kwocie 900,00 zł należne kuratorowi ustanowionemu dla interwenienta ubocznego Spółdzielni Rolniczo – (...) w likwidacji w Ł.. Kwotę tę wyłożył Skarb Państwa za zwolnioną od kosztów sądowych stronę skarżącą.